

ἐπιβολὴν ἢν ἡ φύσις αὐτῇ τῷ ὑπηγόρευσεν. Εἶδομεν τὸν ἄνδρα ἀξιοῦντα ὅτι ἡ ἱστορία τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐὰν γραφῇ ὅπως αὐτὸς ἐνόει, θέλει ἀποβῇ τὸ ἐπαγωγότατον τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας βιβλίον. Σὺς εἶπον πρὸ μικροῦ ὅτι ἐτάφη ἐν τῷ Πανθέῳ τῆς Ἀγγλίας. Αἱ λοιπὸν, τοσαύτην εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι ἐκεῖ θέλει ταφῇ ὥστε ὥρισεν αὐτὸς τὸν ᾧ ἐπὶ ἐπὶ θέλει νὰ κατατεθῇ πλησίον τοῦ Ἀδδισῶνος. Οὐδὲ εἰς ταῦτα ἠρκέσθη· ἀλλ' ἐνῶ ὁ Thiers ἐπρόσβουεν ὅτι ἡ μεγάλη ποίησις εἶναι τὸ ὑπα-
τον τῶν προΐόντων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, αὐτὸς, ὡς εἰ ὑπερμυχῶν ὑπὲρ τῆς δάφνης ἥτις ἐμελλε νὰ κοσμηθῇ τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ κεφαλὴν ἀπεψήνατο, ὅτι ὁ στέφανος τῆς ἱστορίας εἶναι τὸ κάλλιστον τῶν ἐπάθλων τοῦ νοεροῦ κόσμου.¹

ΙΝΔΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΠΤΑΣΙΑΙ

Συνέχεια καὶ τέλος (δὲ σελ. 122).

Χαρακτηριστικὸν τῶν ὄνείρων περίεργον εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ πνεῦμα συγχωνεύει εἰς τὸν μῦθον τὸν ὁποῖον διηγείται αὐτὸ εἰς ἑαυτὸ, τυχαίους ἤχους προσπίπτοντας εἰς τὸ οὖς. Ψόφος κλειομένης θύρας δύναται λ. χ. νὰ μεταβληθῇ εἰς βροντὴν πυροβόλου, δίδουσαν ἀλλοίαν διέ-
θυνσιν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐννοιῶν. Ἐπίσης αἱ εἰς τὸν ἐγκέφαλον διαδιδραζόμεναι ἐντυπώσεις κατὰ τὰς αὐτομάτους μετακινήσεις τοῦ σώματος, παρεκτρέπουσιν ὁμοίως τὸ κοῦφον καὶ εὐστρο-
φον τῶν ὄνείρων βεῦμα, ἐκ τούτου δὲ προέρχον-
ται κατὰ μέγα μέρος αἱ αἰφνῆδαι ἐκεῖναι καὶ ἀπροσδόκητοι παραλλαγαὶ τῆς σκηνῆς, τὰς ὁποίας πολλάκις βλέπομεν ὀνειρουμένοι. Ἐν και-
ρῷ τῶν ὄνείρων πολλοὶ λαλοῦσι, συνδιαλεγόμε-
νοι μετὰ φανταστικῶν προσώπων καὶ πολλοὶ μανικακοὶ δίδουσιν οὕτως ἀκουσίως νύξεις περὶ τῆς αἰτίας τῆς πνευματικῆς των καταστάσεως. Μυστικὰ τὰ ὁποῖα κρύπτουσι τὴν ἡμέραν μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς πανουργίας καὶ πεισμονῆς, διολισθαίνουσιν τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν χιλιῶν των ἐνίοτε ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς νυκτός. Λέγεται ὅτι ὁ πολὺς ψυχίατρος Esquirol εἶχε τὸ σύστημα νὰ παραφυλάττῃ ἐν τῷ φρενοκο-
μείῳ τὴν νύκτα παρὰ τὴν κλίνην τοιούτων ἀρ-
ρώστων, καὶ πολλάκις ἐπέτυχεν ν' ἀνακκλύψῃ κατὰ τοῦτον τὸν πρόπον τὴν αἰτίαν τῆς νό-
σου των.

Ὅτι δὲ πολλάκις καθ' ὕπνον ὁ νοῦς, κλώθων καὶ ἀνελίστων ἀδικόπως τὸν πολύμιτον καὶ ἀ-
πέραντον τοῦ συλλογισμοῦ ἵστων, δύναται νὰ καταλῇ, ἐκ τυχαίου συνδυασμοῦ ἐννοιῶν εἰς συμπέρασμα πρακτικόν, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ φανῇ παρὰ τὸν ἀφροῦ εἶναι παρὰδεγμένον ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ ἐγκεφάλῳ ἐκτελεῖται καὶ ἀσυ-
νειδῆτος ἀκόμη διανόησις. Κατὰ τὸν τρόπον δὲ

τοῦτον ἐξηγοῦνται αἱ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θε-
βαιῶς ὑπερβολικαὶ, διηγήσεις περὶ ἀποριῶν καὶ προβλημάτων λυθέντων ἐν καιρῷ τοῦ ὕπνου μετὰ ἢ καὶ ἄνευ συνειδήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου. Γνω-
στὴ εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Ταρτίνη, τοῦ περιφήμου βιολιστοῦ, καθ' ἣν οὗτος μάτην ἐβασάνισεν ἐ-
σπέραν τινὰ τὴν φαντασίαν του πρὸς σύνθεσιν μέλους τινός, τοῦ ὁποίου τὸ θέμα εἶχε κατὰ
νοῦν. Ἀπαυδήσας ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῆς ἀκάρπου
προσπαθείας κατεκλίθη, ἀλλὰ μόλις ἀποκοιμη-
θεὶς εἶδε προσερχόμενον τὸν διάβολον κρατοῦντα
βιολίον καὶ τόξον. Μετὰ τινος δὲ χαριεντισμοῦς
ἔκρουσεν οὗτος ἐπὶ τοῦ βιολίου του τὸ βῆθὲν
θέμα καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὸ εἰς σειρὰν λαμπροτά-
των περιόδων, αἵτινες κατεκλήλησαν τὸ οὖς τοῦ
μουσικοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα χαριετήσας εὐγενῶς
ἐξηφάνισθη. Συγχρόνως ὅμως ἐξύπνισεν καὶ ὁ
Ταρτίνης, ἐνυκλον δ' ἔχων εἰσέτι τὸ μέλος εἰς
τὴν ἀκοήν, κατέγραψεν αὐτὸ ἀμέσως, καὶ τοιου-
τοτρόπως παρήχθη ἡ ὥραία *sonata*, τὴν ὁποίαν
ἐπέγραψεν εὐγνωμονῶν «*Sonate du diable*».

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν ὅτι μόνον
ἡ ἀπουσία τῆς βουλῆσεως διαστέλλει τὴν ἐν ὁ-
νείρῳ κατάστασιν ἀπὸ τῆς παραφροσύνης, κατὰ
δὲ τὰ λοιπὰ ἀμφότεραι τοσοῦτον ὁμοιάζουσιν
ἀλλήλαις, ὥστε δίκαιον εἶχεν ὁ εἰπὼν ὅτι, ἂν
ἀληθῶς ἐπράττομεν ὅσα ὀνειρουμένα ὅτι πράτ-
τομεν, ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔπρεπεν ἐκάστοτε νὰ
δένεται χεῖρας καὶ πόδας πρὶν ἢ κατακλιθῇ
πρὸς ὕπνον.

Ἐκ τῶν παραισθησιῶν τὰς ὁποίας ἀνωτέρω
ἐξεθέσαμεν ἄλλαι μὲν ἀποτελοῦσι συνήθη φυσιο-
λογικὰ φαινόμενα, ἄλλαι δὲ προέρχονται ἐκ τῆς
ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου ἐπενεργείας ὀρισμένων αἰ-
τιῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι διὰ τὰς ὁ-
ποίας οὐδεμίαν ἀκόμη εὐλογον αἰτίαν ἀνεκάλυ-
ψαν οἱ σοφοί. Περὶ τῆς ὑπάρξεως δὲ αὐτῶν δὲν
ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν διότι παρουσιά-
σθησαν εἰς ἀνθρώπους κατὰ πάντα ὕγιεις καὶ
διανοητικῶς λίαν ἀνεπτυγμένους. Δὲν θέλομεν,
ἐννοεῖται, ταῦτα λέγοντες, νὰ ἐπιθεσώμεν τὴν
σφραγίδα τῆς ἀληθείας ἐπὶ τοῦ συρφετοῦ τῶν
φαντασμάτων καὶ διπτασιῶν τὰς ὁποίας βλέπου-
σι καθ' ἑκάστην ἀνθρωπὸν ἀπλοῖκοι καὶ δεισι-
δαίμονες, ἢ δειλοὶ, ἢ ἀνίκανοι νὰ ἐλέγξωσι μετὰ
τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας τῶν αἰσθήσεων τὰς
ἐντυπώσεις, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον νὰ συμπερά-
νωμεν ἐκ τούτου τὴν μεσολάβησιν δυνάμεων ὑ-
περφυσικῶν. Ἀπ' ἐναντίας οὐδόλως ἀμφιβάλλο-
μεν ὅτι ὑπάρχει καὶ δι' αὐτὰς φυσικὴ τις αἰτία
προκαλοῦσα τὴν ἐμφάνισιν των· ἀλλὰ, καθὼς
εἶπομεν καὶ προηγουμένως, ὁ ἐγκέφαλος εἶναι
ὄργανον τοσοῦτον ἀκατανοήτως λεπταφεῖς καὶ
πολύπλοκον, ὥστε οὔτε εἰς τοὺς ἀνατόμους, οὔ-
τε εἰς τοὺς φυσιολόγους, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον
εἰς τοὺς παθολόγους ἀπεκάλυψε πάντα τὰ μυ-
στήριά του.

¹ Ἐστὶν ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ «Παρνασσῷ» μελέτῃ τοῦ κ. Κ. Πα-
ρακρητιστοῦ τὸ «Ὅλιστα τινὰ περὶ νεωτέρας ἱστοριογραφίας καὶ ὁμοίως περὶ Μα-
κρυαίου».

Εἰς τὴν προκειμένην τάξιν τῶν παραισθησιῶν πρέπει ἴσως νὰ κατατάξωμεν τὴν παράδοξον ἰδιότητα, τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι εἶχεν ὁ περίφημος ἠθοποιὸς Τάλμας, τοῦ νὰ βλέπῃ κατὰ βούλησιν τοὺς κομφῶς ἐνδεδυμένους ἀκροατάς του ὡς ἰσαριθμούς σκελετούς. Ὁ Οὐάλτερ Σκῶτ διηγείται περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι δσάκις ἐξυπνῶντὴν πρῶτον ἀνεμιμνήσκετο ζωηρῶς τοῦ φίλου του Βύρωνος, ἐβλεπε τὴν μορφήν του εὐκρινῶς ἐμφανιζομένην ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης.

Ἄλλ' ἄριστον περὶ τοῦ προκειμένου παραδειγμα εἶνε αἱ εὐκρινῶς παρατηρηθεῖσαι παραισθησίαι τῆς Κ^α Α., τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἐτολμῶμεν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ἂν μὴ ἡγγῶντο περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν τὰ ὀνόματα δύο ἐπιφανεστάτων ἀγγλῶν φυσιοδιφῶν, τὸ τοῦ Σίρ Δαβίδ Βρενστέρ, ὅστις πρῶτος ἐδημοσίευσεν αὐτάς [Natural Magic] καὶ τὸ τοῦ Ηξλίου [Elementary Physiology], παρὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἡμεῖς τὰς παραλαμβάνομεν.

Α'. Ἡ πρώτη παραισθησίς τῆς Κ^α Α. ἀπέβλεπε τὴν ἀκόμην. Κατὰ τὰς $4\frac{1}{2}$ μ. μ. τῆς 21 Δεκεμβρ. ἴστατο αὕτη εἰς τὴν αἵθουσαν παρὰ τῇ ἐστίᾳ, ὁπότε ἤκουσεν, ὡς ἐνόμισε, τὸν σύζυγόν της καλοῦντα αὐτὴν ὀνομαστί· «ἔλα ὦ! ἔλα ὦς ἐμένα!» Ὑποθέσασα ὅτι τὴν ἐκάλει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, ὑπῆγεν, ἀλλ' ἐξεπλάγῃ μὴ βλέπουσα αὐτὸν ἐκεῖ. Ἐπιστρέφουσα ὅμως πάλιν παρὰ τὴν ἐστίαν ἤκουσε τὴν αὐτὴν φωνὴν κράζουσαν δυνατά· — ἔλα, ἔλα ὦ! Ἡνοίξε δύο ἄλλας προκειμένας θύρας, ἀλλ' οὐδένα βλέπουσα ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς τὴν θέσιν της. Μετὰ στιγμὰς τινὰς πάλιν ἡ φωνὴ ἐκραξε μὲ τόνον παραπονετικὸν καὶ πῶς ἀνυπομονησίαν δηλοῦντα· «Ἐλα λοιπὸν, ἔλα ἐδῶ, ἔξω», αὕτη δὲ ἀπήντησεν ἐπίσης μεγαλοφώνως· «Μὰ ποῦ εἶσαι; δὲν εἰξεύρω ποῦ εἶσαι», νομίζουσα ἀκόμη ὅτι πραγματικῶς τὴν ἐζήτει· ἀλλὰ μὴ λαβοῦσα ἀπάντησιν ἀνέβη εἰς τὸ ἄνω πάτωμα. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἦλθεν ὁ σύζυγος, αὕτη δὲ τὸν ἠρώτησε ποῦ ἦτο καὶ διατί τὴν ἐφώναζεν, ἐξεπλάγῃ δ' ἐννοεῖται ἀκούσασα ὅτι ἐκεῖνος εὗρίσκετο τότε μακρὰν τῆς οἰκίας. Παρόμοιον περιστατικὸν εἶχε συμβῆ εἰς τὴν Κ^{αν} Α. καὶ πρὸ δέκα ἐτῶν, διακρινόμεναι ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ ἐντελῶς ὑγιᾷ. Ἐπιστρέφουσα ποτε ἀπὸ χορὸν καὶ ἐκδυομένη πρὸς ὕπνον ἤκουσε νὰ τὴν κηλοῦν ἐπανειλημμένως ὀνομαστί, δὲν ἠδύνατο δὲ καὶ τότε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ πρᾶγμα.

Β'. Σοβαρωτέρως ὅμως εἶνε ἡ προσεχὴς παραισθησίς ἡ ἐμφανισθεῖσα τῇ Κ^α Α. Τῇ 30 Δεκεμβρ. περὶ τὴν τετάρτην μ. μ. κατέβη εἰς τὴν αἵθουσαν, τὴν ὁποίαν ὀλίγας πρότερον στιγμὰς εἶχεν ἐγκαταλείψει, εὔρε δὲ, ὡς ἐνόμισε, τὸν σύζυγόν της ἔχοντα τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὴν ἐστίαν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος πρὸ ἡμισείας μό-

λις ὥρας εἶχεν ἐξέλθει εἰς περίπατον, παρεξενύθη καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν διατί ἐπέστρεψε τόσον ταχέως. Το πρόσωπον ἐβλεπεν αὐτὴν ἀτενῶς, μετ' ἤθους σοβαροῦ καὶ ἐσκεμμένου, ἀλλὰ δὲν ὠμίλησε. Νομίσασα ὅτι ἦτον εἰς σκέψιν τινὰ ἀπασχολημένος, ἐκάθησεν εἰς ἑδραν τινὰ παρὰ τὴν ἐστίαν, καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο ποδῶν ἀπὸ τῆς μορφῆς, ἣτις ἀκόμη ἴστατο πρὸ αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὅμως αὕτη ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἀτενίζῃ σιωπηλῶς, τὴν ἠρώτησε μετὰ τινὰς στιγμὰς· «Διατί δὲν ὀμιλεῖς;» Τότε δὲ τὸ πρόσωπον διηυθύνθη πρὸς τὸ καταντικρὺ παράθυρον ἀτενίζον αὐτὴν ἀκόμη, καὶ διῆλθεν τοσοῦτον ἐγγὺς αὐτῆς, ὥστε ἐθαύμασεν ὅτι δὲν ἤκουσεν οὔτε θῆμα, οὔτε ἄλλον τινὰ φόφον, οὔτε ἡσθάνθη ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της προστριβὴν τινὰ ἢ οἰανδήποτε κίνησιν τοῦ ἀέρος.

Μολοντί δὲ εἶχεν ἤδη πεισθῆ ὅτι δὲν ἦτον ὁ σύζυγός της, οὐδέποτε ὅμως οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ὑπέθεσεν ὅτι ἦτό τι ὑπερφυσικόν, ἀλλ' ἐσχημάτισε τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὑπέκυψεν εἰς ὀπτικὴν ἀπάτην, ἀνεμνήσθη δ' ἀμέσως τοῦ πειράματος τὸ ὁποῖον ἐγὼ εἶχα συμβουλευσεῖ, νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἴδῃ διπλοῦν τὸ ἀντικείμενον, ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ τὸ πράξῃ εὐκρινῶς, τὸ πρόσωπον εἶχεν ἀποσυρθῇ πρὸς τὸ παράθυρον, ἔνθα ἐξηφανίσθη. Ἡ Κ^α Α. ἔδραμε τότε, ἀπέσυρε τὰ παραπετάσματα καὶ ἠρεύνησε τὸ παράθυρον, ἐπειδὴ ἡ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐντύπωσις ἦτο τόσον καθαρὰ καὶ εὐκρινὴς, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ ὅτι δὲν ἦτο πραγματικὴ. Ἰδοῦσα ὅμως ὅτι δὲν ὑπῆρχε φυσικῶς τρόπος νὰ διεκφυγῇ, ἐπεισθῇ ὅτι ἀληθῶς ἦτο πλάνη τῆς αἰσθήσεως, ἐπομένως οὔτε ἐφοβήθη οὔτε ἐταράχθη. Ἡ ὀπτασία διήρκεσε τέσσαρα ἢ πέντε λεπτά ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Ὅταν τὸ πρόσωπον ἴστατο παρ' αὐτὴν, ἐκάλυπτε καὶ ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ της τὰ ὀπισθέν του ἀντικείμενα, ἐφάνετο δὲ ζωηρότατα, ὡς ἂν ἦτο πραγματικόν.

Γ'. Τὰς δύο ἀνωτέρω ὀπτασίας εἶδε κατὰ μόναν ἡ Κ^α Α. Ἡ ἐπομένη ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὴν παρόντος καὶ τοῦ συζύγου της τῇ 4 Ἰαν. Τῇ δεκάτῃ ὥρα τὸ ἐσπέρας, ὁ Κ. καὶ ἡ Κ^α Α. ἐκάθηντο ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐν ᾧ δὲ ὁ Κ. Α. συνεδχύλιζε τὸ πῦρ, ἡ Κ^α Α. ἀνεφώνησε· «Μπα, ἐδῶ εἶνε ὁ γάτος;» «Ποῦ εἶνε;» ἠρώτησεν ὁ Κ. Α. «Δὲν τὸν βλέπεῖς; ἐμπροστὰ σου, κοντὰ ὅς τὰ κάρβουνα»· ὁ Κ. Α. κρατῶν ἀκόμη τὸ συνδυλιστήριον, ὤθησεν αὐτὸ πρὸς τὴν ὑποδεχθεῖσαν θέσιν. «Πρόσεξε, ἀνεφώνησεν ἡ Κ^α Α., πρόσσεξε! μὴ τὸν κτυπᾷς.» Ὁ Κ. Α. προσεκάλεσε πάλιν αὐτὴν νὰ δεῖξῃ ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ὅπου ἐβλεπε τὴν γαλῆν, ἐκείνη δὲ ἀπήντησε· «Καλὲ, αὐτοῦ μπροστά ὅς τὰ ποδάρι σου, στὸ σκαμνάνι ἐπάνω· γιὰ ὁδὸς, μὲ κυττάζει· ψι, ψι, ἔλα ὦ! ἔλα.» Σημειωτέον ὅτι ἡ γαλῆ σπανιώτατα,

ἂν ὄχι οὐδέποτε εἰσῆρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν.

Τὴν φορὰν ταύτην ἡ Κ^α Α. δὲν εἶχε τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν ὀπτικῆς ἀπάτης. Προσκληθεῖσα νὰ συλλάβῃ τὴν γαλῆν, ἀνέστη καὶ ἐφάνετο ὡς ἂν ἐδίωκε φεγγὸν τι ἀντικείμενον, ἀφοῦ δὲ τὸ ἠκολούθησε βήματά τινα, εἶπεν· «ἐπῆγεν ἀποκάτω ἀπὸ τὴν καθέγλα»· ὁ κ. Α. τὴν ἐβεβαίωσεν ὅτι ἠπατάτο, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ᾔθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ, ἀνύψωσε τὴν ἔδραν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον εἶδε. Ἡρεύνησε πανταχοῦ τῆς αἰθούσης, ἀλλ' εἰς μάτην· καὶ κύων δὲ τις κατέκειτο παρὰ τὴν ἐστίαν, ὅστις βέβαια θὰ ἐδείκνυε, κατὰ τὸ σύνθετος, δυσχερῆσαι ἂν ἔβλεπε γαλῆν, ἀλλ' αὗτος διετέλει ἐντελῶς ἥτυχος. Διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν διστάχθησαν οἱ ὑπηρεταὶ νὰ ἀναζητήσωσι τὴν γαλῆν, ἥτις εὗρέθη εἰς τοῦ οἰκονόμου τὸ δωμάτιον.

Δ'. Ἐνα περίπου μῆνα μετὰ ταῦτα ἡ Κ. Α., πορευθεῖσα ἐφ' ἀμάξης εἰς κοπιαστικὴν πωρὴν ἐδρομήν, ἡτοιμάζετο νὰ κατακληθῇ. Καθημένη πρὸ μεγάλου κατόπτρου διηυθέτει τὴν κόμην της. Ἡσθάνετο μὲν κόπωσιν τινα καὶ ἀδράνειαν πνευματικὴν, ἀλλ' ὅμως διετέλει ἐντελῶς νήφουσα. Ἐνῶ δὲ οἱ δάκτυλοί της ἐνησχολοῦντο μεταξὺ τῶν πλοκάμων της, ἐξεπλάγη ἰδοῦσα ἐν τῷ κατόπτρῳ τὴν μορφήν στενοῦ τινος συγγενοῦς, διαμένοντος τότε ἐν Σκωτίᾳ καὶ χαίροντος ἄκρην ὑγείαν. Ἡ μορφή ἐφάνετο ὑπὲρ τὸν ἀριστερόν της ὦμον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της συνήντησαν ἐν τῷ κατόπτρῳ τοὺς ἰδικούς της. Ἐφάνετο δὲ περιτετυλιγμένη ἐν σκιδάνῳ, τὸ ὁποῖον περιέκειτο στενῶς περὶ τὸ πρόσωπον καὶ συνήγετο ὑπὸ τὸν πώγονα κατὰ τὴν συνήθειαν (τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ)· μολοντί δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀνοικτοί, εἶχεν ἥθος ἄψυχον καὶ νεκρικόν. Ὅτι δὲ σάβανον ἦτο τὸ περικαλύπτον, ἐβεβαίωθη ἡ Κ^α Α. ἐπειδὴ διέκρινε τὰ χαρακτηριστικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα συνήθως φέρουσιν αἱ παρυφαί τῶν τοιοῦτων ἀμφιεσμάτων. Ἐλεγε δὲ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠσθάνετο τὴν ἀνάλογον πρὸς γοητείαν, ἀναγκάζουσαν αὐτὴν ἐπὶ τινα χρόνον νὰ θεωρῇ τὴν πένθιμον μορφήν, ἥτις ἐφάνετο ζωηρὰ καὶ εὐκρινῆς, ὡς ἀντανακλώμενον πραγματικὸν ἀντικείμενον, φωτιζομένη κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης λύχνου. Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐστράφη τέλος διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸ πραγματικὸν πρόσωπον, ἀλλ' οὐδὲν εἶδεν, ἡ δὲ ὀπτασία ἠφανίσθη ὕστερον καὶ ἀπὸ τοῦ κατόπτρου.

Ε'. Τῇ 17 Μαρτίου ἡ Κ^α Α. παρεσκευάζετο νὰ κατακληθῇ, ἀπέλυσε δὲ τὴν θεράπαινάν καὶ ἐκάθητο, τοὺς πόδας ἔχουσα ἐν ὕδατι θερμῷ. Ἐξάιρετον δ' ἔχουσα μνημονικὸν, ἐπανελάμβανε χάριον τὴν περιέργου διατριβῆς, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναγνώσει ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τοῦ Ἐδιμβούργου», ὅτε, ἀνυψοῦσα τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδε καθη-

μένην ἐνώπιόν της εἰς ἀναπαυτικὴν ἔδραν τὴν μορφήν ἀποθανούσης τινος συγγενοῦς, ἀδελφῆς τοῦ κ. Α. Ἦτο δὲ αὕτη ἐνδεδυμένη, ὡς συνείθιζε, μετὰ πολλῆς κομψότητος, ἀλλ' ἐφόρει ἐσθῆτα τὴν ὁποίαν ἡ Κ^α Α. οὐδέποτε τὴν εἶδε νὰ φέρῃ, ἀκριβῶς ὅμως τοιαύτην, (ὅπως εἶχε περιγράψει εἰς αὐτὴν κοινὴ τις φίλην), ὁποίαν ἔφερε κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς Ἀγγλίαν ἐπίσκεψίν της. Ἡ Κ^α Α. παρετήρησε μετ' ἰδιαζούσης προσοχῆς τὴν στολὴν καὶ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον ἐκάθητο νωχελῶς ἐπὶ τῆς ἔδρας κρατοῦν χειρόμακτρον εἰς τὴν χεῖρα, δοκιμάσασα δὲ νὰ τῷ ἀποτείνῃ τὸν λόγον, ἠσθάνθη δυσκολίαν τινὰ, μετὰ δὲ τρία περίπου λεπτὰ ἡ ὀπτασία ἐξηφανίσθη.

Μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον ὁ κ. Α., εὔρε δὲ τὴν σύζυγόν του ὀλίγον τεταραγμένην, ἀλλ' ἐντελῶς συνειδυῖαν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ὀπτικῆς ἀπάτης, τὴν ὁποίαν ὅμως περιέγραφεν ὡς φέρουσιν καὶ ζωηρότητα καὶ χρῶμα καὶ πάντα τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως τὰ γνωρίσματα. Ἐλεγε δὲ ὅτι ὥρας τινὰς καὶ πρὸ ταύτης καὶ πρὸ τῶν λοιπῶν ὀπτασιῶν ἠσθάνετο ἰδιαίτεραν τινα αἴσθησιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἥτις ἐξηλείφετο μετὰ τὴν ὀπτασίαν.

Σ'. Τῇ 11 Ὀκτωβρίου, καθημένη πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν, εἶδε τὴν μορφήν ἑτέρου τεθνεῶτος γνωρίμου ἐρχομένην πρὸς αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ἄκρου τῆς αἰθούσης. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ πρόσωπα εὐρίσκοντο τότε μετ' αὐτῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔλεγεν, ὅτι ἡ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπικρατήσασα εἰς τὸ πνεῦμά της ἰδέα ἦτο, μήπως ταραχθῶσι βλέποντες αὐτὴν θεωμένην ἀφηρημένως καὶ ἐκστατικῶς εἰς τὸ κενὸν καὶ νομίσωσιν ὅτι ἐταράχθη τὰς φρένας. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν δὲ τοῦ τοιοῦτου στοχασμοῦ, καὶ ἀναμιμνησκομένη ἀναλόγου τινὸς χωρίου τῆς «Δαιμονολογίας» τοῦ Οὐάλτερ Σκῶτ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐσχάτως ἀναγνώσει, εὔρε τὸ ἀπαιτούμενον θάρρος ν' ἀνεγερθῇ καὶ νὰ διανύσῃ τὸ χωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὀπτασίας διάστημα, καὶ νὰ καθίσῃ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἔδρας ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκείνη ἐκάθητο. Ἡ ὀπτασία διετέλεσεν εὐκρινῶς ὁρατὴ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐκάθηται, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν γονάτων της, τότε δὲ ἐξηφανίσθη.

Πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ Huxley, ὅτι ἡ Κ^α Α. εἶχε λίαν ζωηρὰν τὴν φαντασίαν, καὶ ὅτι καθ' ὃν καιρὸν εἶδε τὰς περισσοτέρας τῶν ἀνωτέρων ὀπτασιῶν, ἡ ὑγεία της εἶχεν ἐξασθενήσει ὑπὸ θρογγίτιδος καὶ δυσπεψίας. Εἶνε δὲ φανερόν ὅτι μόνον ἡ σπανία εὐψυχία καὶ ἡ πολλὴ νοημοσύνη ἐμπόδισαν αὐτὴν τοῦ νὰ καταστῇ θησαυρὸς ὑπερφυσικῶν ἀνεκδότων, λίαν αὐθεντικῶν. Ἡ δὲ ἰδιαίτερα σπουδαιότης τῆς ἱστορίας της συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἀπο-

μὲ τὰ παῖδιά ἐπαιζε τρέχουσα. Ἀλλὰ μετὰ τῆς χθὲς καὶ τῆς προχθὲς πολλάκις μεσολαβεῖ ἄβυσσος. Τὰ παιγνίδια διαδέχεται ἡ σύννοια, τὴν ἀφροντισίαν ἡ σκέψις· καὶ τὸ στήθος, τὸ ὁποῖον ἐλογίζετο κενὸν θησαυροῦ κιβώτιον, ἀνακαλύπτεται αἴφνης περιέχον καρδίαν, καὶ καρδίαν πάλλουνσαν ἰσχυρῶς. Ὅποιον παράδοξον ὄν ἡ γυνὴ!

Μήπως, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ὁ κύριος οὗτος εἶναι τῆς μικρᾶς ταύτης ὁ σύζυγος; Ἀλλόκοτος θὰ ἦτον ἡ ἔνωσις, ἀλλ' ὄχι ἀπίθανος· διότι τοιαῦται συζυγία εἶναι συχνόταται εἰς κοινωνίαν ὅπου οἱ ἄνθρωποι νυμφεύονται δι' ὅλας τὰς αἰτίας, ἐκτὸς τῆς μόνης ἴσως ἥτις ἔπρεπε νὰ κάμνη τὸν τοῦ γάμου δεσμὸν διαπαντός ἀδιάρρηκτον. Ἐγὼ μολαταῦτα ἡχαριστούμην διὰ τὸ ἀγροίκον τῶν τρόπων του, διότι ἀντὶ νὰ ἔχω αὐτὸν πλησίον μου, εἶχα τὴν ὥραίαν συνοδοιπόρον του. Οὐδέν· πλάγιον σκοπὸν εἶχα βεβαίως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐπήγαινα νὰ νυμφευθῶ, ἐπρωτίμων ὅμως τὴν ἐλαφρὰν ἀφὴν λεπτοῦ γυναικείου ἐνδύματος παρὰ τὴν ὀχληρὰν προστριβὴν ὧμων παχυσάρκου ἀνδρός.

Ἀναβάντων ἤδη ὅλων τῶν συνοδοιπόρων, ἐκλείσθησαν αἱ θυρίδες τῆς ἀμάξης, ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ὀδηγοῦ, ὁ ἡνίοχος ἐξέσχισε τὸν ἀέρα μὲ τὸ κλασσικὸν ἐκεῖνο κύτπημα τῆς μάστιγος, τὸ τόσον καταληπτὸν εἰς τοὺς ἵππους, ἡ ἄμαξα ἐκλονίσθη καὶ διέτρεξε καλπάζουσα τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, τὰς ὁποίας δὲν ἐβράδυνε ν' ἀφήσῃ ὀπίσω τῆς.

Καὶ ἐνόςῃ μὲν διαβαίνομεν τὰς πύλας τῆς πόλεως, ὁ ὀφθαλμὸς, ὡς λυπούμενος ἴσως αὐτορμητῶς διότι ἀφίνει χώραν προσφιλεῖ, κύπτει εἰς τὴν θυρίδα, μεταβαίνων ἀπὸ ἐργαστήριον εἰς ἐργαστήριον, καὶ παρατηρῶν ταχέως τὰ ἐν αὐτοῖς. Τότε, δὲν προσέχει ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, διότι ἔχει καιρὸν νὰ τοὺς ἰδῇ, καὶ νὰ τοὺς λαλήσῃ, καὶ νὰ συνδέσῃ σχέσεις καὶ γνωριμίας μετὰ ταῦτα.

Μόλις ὅμως περάσωμεν τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἀλλάζει πλέον ἡ θέσις, τὰ ἐκτὸς τῆς ἀμάξης δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τόσον, τὸ βλέμμα κουράζεται περιπλανώμενον, καὶ ἀρχίζει κατ' ὀλίγον νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰ ἀμέσως περιστοιχίζοντα αὐτὸ πράγματα· καὶ τότε ἀρχίζομεν νὰ παρατηρῶμεθα προσεκτικῶς, καὶ νὰ ἐξετάζῃ διὰ τοῦ βλέμματος ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Εἶχα λησμονήσει λοιπὸν ὀλωσδιόλου τὴν πλησίον μου νεανίδα, καὶ τότε ἐμισογύρισα αἰφνιδίως, καὶ οὕτως ἠδυνήθην, ἐν ἀνέσει καὶ προσποιούμενος ἀδιαφορίαν, νὰ τὴν παρατηρήσω.

Ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπα πλαγίως, ὁ βελούδινος πέτασος δὲν μ' ἐσυγχώρει νὰ ἰδῶ ἄλλο, παρὰ τὰς ἄκρας τῶν βουτρήων, καὶ μέρος τῆς ροδίνης ρινός. Κἄτι ἐβλεπα βεβαίως, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀρκετόν. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο μὲ ἠρέθισέ, καὶ

ἤθελα νὰ στείλω εἰς χιλίους διαβόλους τὸν βελούδινον πέτασον, ὅταν ἡ νεάνις, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ ἀναμφιβόλως τὴν κατ' αὐτοῦ μανίαν μου, ἔλυσε βραδέως τὰς ταινίας, καὶ τέλος πάντων τὸν ἐσήκωσεν ὀλωσδιόλου. Ποτὲ δὲν εἶδα θαυμασιωτέραν, ἐξαισιωτέραν κόμην! Ὅπισθεν μὲν τῆς κεφαλῆς ἐδένετο στρεπτή μὲ πολλὴν ἀπλότητα, δύο δὲ κτένια ὀστράκινα ἐκράτουν ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μεγάλους πλοκάμους, καταβαίνοντας μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Καὶ ἄλλην ὥραιότητα ἂν δὲν εἶχε, διὰ μόνην τὴν κόμην ταύτην θὰ ἦτον θελκτικὴ καὶ ἀξιέραστος.

Ἐκρέμασε πρῶτον τὸν πέτασον εἰς τὸ σχοινίον τῆς ἀμάξης, καὶ ἔπειτα, ἐξάγουσα μαντίλιον μεταξωτὸν ἐκ τοῦ σάκκου τῆς, τὸ ἐδίπλωσεν ὡς λαιμοδέτην. Φαίνεται ὅτι ἠτοίμαζε τὴν νυκτικὴν τῆς στολὴν· καὶ πραγματικῶς ἐτύλιξε τὰ αὐτιά καὶ ἔδεσε κόμβον ὑπὸ τὸν λαιμόν. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν μ' ἐμποδίζειν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν βλέπω, τὸ μαντίλιον δὲν τὸ ἐμίσησα· ὁ πέτασος ὅμως ἐσάλεψε κρεμάμενος εἰς τὰ λωρία τῆς ἀμάξης· καὶ καλὰ νὰ τοῦ γείνη! Τὴν σήμερον κρεμοῦν διὰ πολὺ μικρότερα ἀδικήματα.

Ὁ κύριος ἐκοιμήτο νήδυμον ὕπνον.

Ἐν τούτοις, εἶχε νυκτώσει ὀλοτελῶς· ἡ σελήνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατελεῖ, καὶ σκότος βαθύ μᾶς ἐπεριστοιχίζειν ἔξωθεν. Τί καλῆτερον παρὰ νὰ κοιμηθῇ κάνεις τότε; Τὰ φανάρια τῆς ἀμάξης μᾶς ἐβρίπταν μέσα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ καθαρῶς δὲν ἐβλεπόμεθα. Ἀρμολογία λοιπὸν δὲν ἦτον ἡ στιγμή νὰ συντριβῇ ὁ παγετὸς τῆς σιωπῆς καὶ νὰ συνδέσωμεν γνωριμίας· τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐνθαρρύνει, τρομάζει πάντοτε τὴν ἀθωότητα, φύσει οὕσαν προφυλακτικὴν ἂν καὶ ἄπειρον· ἀνέβαλα λοιπὸν εἰς τὴν αὐριον τὴν ἀρχὴν τῆς συνομιλίας, ἂν ἡ τύχη μὲ ἤξιονε νὰ συνταξιδεύσω ἐπὶ πολὺ μὲ τοὺς συνοδοιπόρους μου ἐκείνους.

Ἡ νεάνις—κόρη ἡ γυνή, διότι ἀκόμη δὲν ἤξευρα ἂν ἦτον σύζυγος, θυγάτηρ ἢ ἐπιτροπευομένη τοῦ κοιμωμένου—μετὰ τὸν βραχὺν ἐκεῖνον νυκτοστολισμὸν ἐνόμισε καλὸν νὰ τὸν μιμηθῇ· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ μόνος ἐκ τῶν τριῶν ἀνοικτοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤμην ἐγώ. Τῇ ἀληθείᾳ, καὶ μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἂν ἐκοιμῶντο ἀμφότεροι, μοῦ ἦτον ἀδιάφορον. Ἀκούμβησα λοιπὸν τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἔρεισμα τῆς ἀμάξης, καὶ, μὴ ἔχων τί καλῆτερον νὰ κάμω, ἤρχισα νὰ σκέπτομαι.

Καὶ μήπως δὲν εἶχα τι νὰ σκεφθῶ; Ἐνέδωκα ἀπερισκέπτως εἰς συμφωνίας συμφερούσας ἴσως εἰς τὴν θεῖαν μου ἀπειράκις περισσότερον παρότι εἰς ἐμέ· ἡ μνηστὴ μου ἴσως δὲν ἦτον τόσον τῆς ὀρέξεώς μου ὅσον αὐτὴ ἐφραντάζετο· καὶ ἐγὼ ἀκόμη—τί παράξενον;—ἴσως δὲν ἤρμοζα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ συζύγου ἰδέαν ἡ μνηστὴ μου αὐτή. Ἐχομεν τὴν

πλείσται βεβαίως τῶν τοιούτων ἀποκαλύψων καὶ προφητειῶν ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι καὶ ἐλησμονήθησαν, ἵνα μετὰ καιρὸν πάλιν ἐπὶ πάλιν φθῶσιν· ἀλλ' αἱ ὀλίγισται, αἵτινες ἐκ τύχης ἐφάνησαν ἐπαληθεύσασθαι, διετηρήθησαν πιστῶς εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ἀποφειοῦσαι τοὺς τολμῶντας νὰ δυσπιστήσωσι. Οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις χωρικοῖς λησμονοῦνται μὲν ἀμέσως αἱ πομπώδεις ἀλλὰ φροῦδι προφητεῖαι «τοῦ διασῆμου ἀττρονόμου Καζαμίαν» περὶ καταστροφῆς κρατῶν, ἀναγράφονται ὅμως καὶ χρησιμεύουσιν εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν αὐτοῦ αἱ περὶ βροχῆς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἐνίοτε ἐπαληθεύουσαι.

Τινὲς τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὀπτασιῶν τοῦ μεσσιῶνος ἐγένοντο πρόξενoi μεγάλων ἀποτελεσμάτων καὶ ἀπέκτησαν διὰ τοῦτο σπουδαίοντα ἱστορικὴν περὶδειγμὰ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνιρλεχθεὶς ἄγιος ὑπὲρ πατρίδος ἐνθουσιασμὸς τῆς αὐρηλιανῆς Περθένου, ὡς καὶ πολλὰ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ «ἐν τούτῳ νίκᾳ» τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐρεζῆς. Γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ συναξάρια ἢ οἱ βίοι τῶν ἁγίων καὶ ἰδίως τῶν ἐρημιτῶν, προεξάρχοντος τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου, βεβαίως διηγήσεων περὶ ὀπτασιῶν ἀγγέλων καὶ διαβολῶν. Καὶ βεβαίως μὲν αἱ πλείσται τούτων εἶνε ζηλωτῶν βιογράφων ἐπινοήματα· δὲν πρέπει ὅμως διὰ τοῦτο ν' ἀπορρίψωμεν πάσας ἀνεξαιρέτως ὡς μὴ ὑπαρχάσας, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ τὰς μυκτηρίσωμεν. Ἰπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστήμης ὀδηγούμενοι, δυνάμεθα μὲν ν' ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτῶν τὸν μυστηριώδη πέπλον καὶ νὰ τὰς ἀναγῶμεν εἰς τὴν τάξιν ἀπλῶν φυσικῶν φαινομένων· ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι αἱ ἰδέαι καὶ αἱ πράξεις τῶν αἰσθηματικῶν καὶ φαντασιωδῶν ἐκείνων χρόνων, οὔτε δίκαιον, οὔτε πρέπει εἶνε νὰ κρίνονται, ὡς ἂν συνέβαινον κατὰ τὴν σημερινὴν πεζὴν καὶ περὶ πάντων δυσπίστως λεπτολογούσαν ἐποχὴν.

Ἀλλὰ μήπως καὶ σήμερον ἀκόμη, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην πρόδον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐξέλιπεν ἡ εἰς τὰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις πίστις, ἡ διελύθη ὀλοτελῶς τῆς δεισιδαιμονίας ἡ ἀχλὺς; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Δὲν ἀναφέρωμεν τοὺς ἀσκητικούς λαοὺς καὶ τὰ πολυώθυμα τῶν δερβισσῶν τάγματα, αἵτινες δι' ἀενάου περιδιδήσεως καὶ δι' ἄλλων σωματικῶν κινήσεων προκαλοῦσι τὴν ἔκστασιν καὶ τὰς ὀπτασίας. Οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀθῶνι μοναχοὺς, οἵτινες, τοῦλάχιστον πρό τινων ἀκόμη ἐτῶν, πρὶν ἢ πολιτικῇ ῥαδιογραφίᾳ στρέψῃ ἐπὶ τὰ πρακτικώτερα τὸν νοῦν αὐτῶν, ἐκάθηντο ἀκίνητοι ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας θεώμενοι τὸν ὁμαλὸν τῶν, ἀπὸ τοῦ τοῖου οἱ καρτερικώτεροι ἐβλεπαν ἐπὶ τέλους ἐκπορευομένην μυστηριώδη τινὰ αἴγλην.—Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ σημερινῇ τῶν Μουσῶν ἐστὶς, ἐν

Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, βλέπομεν καθ' ἑκάστην συνοδίαν ἀριστοκρατικῶν μάλιστα προσώπων, ἐπιδεικτικῶς πορευομένων εἰς προσκύνησιν τῶν νέων ἱεροφαντῶν εἰς Μάριππεν ἢ Die trichsheim, ἢ παρὰ τῇ ἐστιγματισμένῃ Λουίζῃ Λατώ.

Ἄλλ' ἢ πρὸς τὸ μυστηριώδες καὶ τὸ ὑπερφυσικὸν ῥοπή, συσπαργανωθεῖσα μετὰ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, κατέστη φαίνεται καθ' ἕξιν ἀχώριστος σύντροφος, ἀρκοῦμενος ἀπλῶς ν' ἀλλάσῃ μορφήν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. Διὰ τοῦτο τὴν οἰωνοσκοπίαν καὶ τὴν μαντείαν, καὶ τὴν ἐρημητικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἀλχημείαν καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἀρχαίων καὶ μέσων χρόνων ἀποπλανήσεις, ἀντικατέστησεν εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ὁ μεσμερισμὸς, ὁ ζωϊκὸς μαγνητισμὸς, αἱ περιστρεφόμεναι τράπεζαι, τὰ μεσιτικὰ πνεύματα καὶ αἱ λοιπαὶ μωραὶ καὶ ἄκαρποι ἀποπειραι, ὅπως ὀπλισθῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ παντοδυναμίας καὶ πανσοφίας, ἀσυμβιδάστου πρὸς τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς του ἐνεργείας. Εἶνε δ' ἀληθῶς πολλῆς ἀπορίας ἄξιον, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ σοφώτατος, οἷος ὁ κ. Πραγκαθῆς, ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν εἰς τὰς προφητείας τῶν μαγνητιζομένων πίστιν, διηγούμενος ἐν τῷ Ἀττικῷ ἡμερολογίῳ, πῶς ἐμάντευσέ τις αὐτῶν ἐν Ἀμερικῇ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του. Ἀλλὰ τότε εἶνε δύσκολον νὰ ἐνοήσωμεν διατὶ δύναμις τόσῳ θαυμαστῇ καὶ πολύτιμῳ νὰ δαπανᾷται ἀσκοπῶς εἰς ἀσήμαντα καὶ εὐτελῆ, οἷα τὰ ὀνόματα τῶν ἀπόντων, τὰ ἐν τῷ θυλακίῳ νομίσματα κ.τ.λ., καὶ νὰ μὴ προβῇ τολμηρῶς εἰς λύσιν τῶν πολλῶν ὑφισταμένων ἐπιστημονικῶν ἀποριῶν. Ἀς δροίσῃ π.χ. τὴν παράλλαξιν τοῦ ἡλίου, ἢ τὴν φύσιν τῆς ἐπιφανείας του, ἢ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν διάταξιν τῶν γεωδῶν στρωμάτων ὑπὸ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, ἢ ἄς προσέλθῃ τοῦλάχιστον ἐπίκουρος τῶν διπλωματῶν καὶ τῶν στρατηγῶν ἀποκαλύπτουσα εἰς αὐτοὺς τὰ σχέδια τῶν πολέμων. Ἀλλ' ἐνθ' πλῆθος παρῆλθεν ἐτῶν, ἀφ' ὅτου οἱ ὀπαδοὶ τῆς θαυμαστῆς μεθόδου δάκνουσιν ἐναμίλλως τὸ νέον τοῦτο ζύλον τῆς γνώσεως, οὐδεμίαν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὠφέλειαν χρεωτρεῖ εἰς αὐτοὺς ἢ ἀνθρωπότης.

Ἄλλως τε δὲ εἶνε καὶ ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ μαγνητικὸς λεγόμενος ὕπνος, οὐδεμίαν μὲν ἔχει σχέσιν μετὰ τὸν μαγνητισμὸν ἢ μετὰ δυνάμεις ὑπὲρ φύσιν, εἶνε δ' ἀπλῶς φαῖνονμενον νευρικόν, γνωστὸν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Ἵπνοτισμὸς» καὶ παρυσιάζεται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ὠρισμένων αἰτιῶν, οὐ μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ζῶα, ἰδίως εἰς τὰς ἀλεκτορίδας, ὡς ἀπέδειξαν τὰ πειράματα τοῦ Τσέρμακ. Αἱ δὲ ὀπτασίαι καὶ αἱ μαντεῖαι τῶν μαγνητιζομένων, εἰς τὰς πλείστας μὲν τῶν περιπτώσεων εἶνε ἀγυρτικὰ τεχνάσματα, ὑπηρετοῦντα σκοποὺς ἰδιαιτε-

λαίς, εἰς δὲ τὰς ὀλίγας περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐλ-
λείπει ὁ δόλος, αἰδπαταίαι καὶ οἱ λόγοι τοῦ εἰς
ὑπνοτισμὸν ἐμβαλλομένου οὐδεμίαν ἔχουσι σχέ-
σιν μετὰ πραγματικῶν ἀντικειμένων, ὑπάγον-
ται δ' ἀκριβῶς εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἰς ἣν καὶ
τὰ ἀνάλογα φαινόμενα τῶν ὑπνοπαθῶν, ἢ τῶν
διὰ νάρκωτικῶν μεθυσκομένων, καὶ ἐπομένως οὐ-
δεμίαν δύνανται νὰ ἔχωσι μαντικὴν σημασίαν.

Καὶ πάσαι λοιπὸν καὶ σήμερον διὰ μιᾶς καὶ
μόνης μεθόδου δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἢ
νὰ πλησιάσῃ τὴν ἀλήθειαν. Αὕτη δὲ ἐκ τῶν ἀ-
ναλλοιώτων νόμων τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐξα-
γομένη, εἶνε ἡ *λογικὴ μέθοδος*, ὁ συλλογισμὸς,
τοῦ ὁποίου τὰς βάσεις ἐξέθηκε πρὸ ὀλίγου ἀ-
κόμῃ ἐν τῇ «Ἐστίᾳ» μετὰ θαυμαστῆς σαφη-
νείας ὁ κ. Π. Βράϊλιν. Ἡ ἐφαρμογὴ ταύτης τῆς
μεθόδου εἶνε βεβαίως ἐπίπονος, ἢ δὲ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν ὁδὸς στενὴ καὶ σχολιὰ καὶ ἀνάντης
καὶ εὐκόλως ἀποπλανώσα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ
ταύτην πορευόμενοι ἀναγκάζονται νὰ ἐναντιώ-
σιν αὐτὴν πάντοτε μὲν διὰ τοῦ ἰδρώτος, ἐνίοτε
δὲ καὶ διὰ τοῦ αἵματός των. Ἀλλὰ τρόπος ἄλ-
λος δὲν ὑπάρχει. Ἄλλως πρὸς τί τὸ μακρὸν τῆς
ἐπιστήμης μαρτυρολόγιον; τίς ἡ ἀνάγκη, δα-
μασθεῖς ὑπὸ τῶν πάγων, νὰ παραδώσῃ τὸ σώ-
μά του βορὰν εἰς τὰς πολικάς ἄρκτους ὁ ἀτρό-
μητος Φραγκλῖνος, ἢ διατὶ μαρανθεῖσα ὑπὸ κα-
κουχίας καὶ νόσου, νὰ σθεσθῇ εἰς τὰς ἀπεράν-
τους καὶ ἀγρίας ἀφρικανικάς ἐκτάσεις ἡ ζωὴ
τοῦ Λιδιγκστῶνος;

Παραθέσαμεν ἐν ταῖς ἀνωτέρω πλησίον ἀλ-
λήλων παραισηθείαις, περὶ ὧν πάντες εἶνε βέ-
βαιοι ὅτι προέρχονται ἐξ αἰτίων οὐδὲν ἐχόντων
τὸ μυστηριώδες, καὶ ἄλλας, περὶ τῶν ὁποίων
τινὲς δὲν ἀπέκτησαν ἴσως ἀκόμῃ τοιαύτην βε-
βαιότητα. Προσεπαθήσαμεν δὲ νὰ δείξωμεν ὅτι,
τὰ εἰς πάσας ταύτας τὰς περιστάσεις παρου-
σιαζόμενα φαινόμενα ἔχουσι τόσῳ μεγάλῃν ἀ-
ναλογίαν καὶ οὐσιώδη ὁμοιότητα ὑπὸ πάσας
τὰς ἐπόψεις, ὥστε εἶνε ἀδύνατον, λογικῶς σκε-
πτόμενοι, ν' ἀποφανθῶμεν ὅτι, ἐπεὶ δὴ τινὰ τῶν
φαινομένων τούτων παρουσιάζονται σπανιότερον
ἢ ἐπεὶ δὴ δὲν ἐγνώσθη ἀκόμῃ λεπτομερῶς τῆς
παραγωγῆς των ὁ μηχανισμὸς, εἶνε ἀνάγκη νὰ
παραδεχθῶμεν ἐξαιρετικῶς τὴν παρέμβασιν αἰ-
τιῶν φανταστικῶν ἢ ὑπὲρ φύσιν, τὰς ὁποίας
οὐδέποτε, οὐδαμοῦ ἀπῆντησε μέχρι σήμερον ἡ
ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὺς λυπηρὸν ν' ἀναλογίζε-
ται τις, ὅτι τοσαύτη διανοητικὴ ἐργασία κατε-
σπαταλήθη μέχρι σήμερον ἀνωφελῶς εἰς ἐπιδίω-
ξιν σκοπῶν χιμαϊρικῶν, ἀλλ' ὅμως παρηγορεῖ
ἡ ἰδέα, ὅτι ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο σύμπτωμα τῆς
πρὸς τὰ πρόσω φορᾶς τῆς ἀνθρωπότητος, ἐ-
πειδὴ—μόνον ὁ κινούμενος καὶ περιπατῶν ἐν-
δέχεται νὰ πλανηθῇ.

Ἐν Ἑρακλεῖω.

Ι. Κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΕΡΙ ΒΑΛΜΑ ΘΥΓΑΛΟΣ

Ὁ βαλμάς εἶναι πτηνὸν νυκτερόβιον, σπάνιον
μὲν ἀλλὰ γνωστὸν εἰς πάντας καὶ ἐπιφοβόν, διότι
ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ προαγγέλλει προσεχὲς πέν-
θος καὶ ἄφρευκτον συμφορὰν. Ἡ πρόληψις αὕτη
ἐκτείνεται ἐφ' ὅλων τῶν ὁμοίων του, εἴτε διότι
ἐν τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ἡ μονό-
τονος καὶ θλιβερὰ φωνὴ τῶν ὀρνέων τούτων
πλήττει τὴν φαντασίαν, εἴτε διότι ἐπεκράτησε
παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ ἡ ἰδέα ὅτι ἁμαρτωλαὶ
ψυχὰι σκηνώσασαι ἐν αὐτοῖς, κατεδικάσθησαν
νὰ πλανῶνται μέχρι συντελείας τοῦ αἵωνος πρὸς
παραδειγματισμὸν τῶν ζώντων καὶ πρὸς ἀπότι-
σιν στυγεροῦ τινος καὶ ἐκτάκτου κακουργήμα-
τος.

Ἄλλ' ὁ βαλμάς δσάκις ἀκούεται θρηνῶν ἐν
ὥρᾳ νυκτερινῆς τρικυμίας περισσότερον παντὸς
ἄλλου ἐμπνέει ἀπελπισμὸν καὶ προκαλεῖ ἐξορ-
κισμοὺς καὶ σταυροκοπήματα, διότι αἱ κοιναὶ ἰ-
δέαι περὶ πονηροῦ πνεύματος ἐμφωλεύοντος ἐν
αὐτῷ κραταιοῦνται καὶ ἐκ τῶν ἀλλοκότων φθόγ-
γων δι' ὧν ἀγγέλλεται ἡ παρουσία του καὶ οἱ
τινες ὡς ἔνερθροι ἀνθρώπιναι φωναὶ διεγείρουν
βαθεῖαν ταραχὴν καὶ συγκίνησιν ἀπερίγραπτον.

Ἴσως ὁ ποιητικώτατος Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν
ταῖς ἀγρίαις κραυγαῖς τοῦ βαλμά εὗρε διὰ τῆς
φαντασίας ὅ,τι εἰς τὴν ἀκοὴν παρίσταται ἀσα-
φές καὶ συγκεχυμένον, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι
κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων τὸ ἀπαίσιον πτη-
νὸν διηγεῖται στενάζον τὴν φρικτὴν ἱστορίαν του
καὶ ὅτι ἐν τῇ παραδόξῳ χαλιᾷ του σαφῶς δια-
κρίνονται οἱ ἐπόμενοι στίχοι.

Γῆῳργο! Γῆῳργο! Γῆῳργο!
τωῦρες, τωῦρες τ' ἄλογο;
Χᾶ, χᾶ, χᾶ, χᾶ, χᾶ!

Μία φορὰ κ' ἔνεν καιρὸ ἦσαν δύο ἀδελφοὶ
πλούσιοι βαλμάδες (ἱπποτρόφοι, ἀλογοβοσκοί),
ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος Μῆτρος, φύσει αὐθαίρετος
καὶ τραχὺς, ἀπόλυτον μετῆρχετο ἐξουσίαν ἐπὶ
τῆς ψυχῆς τοῦ νεωτέρου Γῆῳργου, ἀγογγύστως
ἀποδεχομένου τοὺς ἐπὶ οὐτιδαναῖς προφάσεις
ἀκαταπαύστους προπηλακισμοὺς του καὶ ἐπιτε-
τραμμένου τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν τῶν πολλῶν
ἵππων των.

Παρουσιασθείσης δὲ εὐκαιρίας νὰ πωληθῶσιν
ὁκτὼ ἐκ τῶν ἵππων τούτων (ἄδηλον διατὶ τό-
σοι), ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἐμήνυσεν εἰς τὸν
νεώτερον ν' ἀποσπάσῃ εὐθὺς ἐκ τῆς ἀγέλης τὰ
πωληθέντα κτήνη καὶ νὰ τὰ συνοδεύσῃ αὐτο-
προσώπως εἰς τὸν πατρικὴν οἶκον. Ὁ δὲ Γῆῳρ-
γος, γνωρίζων ἐκ σκληρᾶς πείρας τί ἐσήμαινον
τοιαῦται διαταγαὶ ἂν πρὸς στιγμὴν ἀνεβάλλε-
το ἡ ἐκτέλεσις των, χωρὶς νὰ προσμελῇ τὴν
χαρρυγὴν τῆς ἡμέρας πηδήσας ἐπὶ τῶν νώτων

1. Μῆτρος.—Γῆῳργος εἶναι βαλμάδων δνόματα, συνθε-
στατα ὥστε διότι οἱ ὁμώνυμοι μεγαλομήτρες προστάται
των ἀπεικονίζονται ἔριπποι.